

Πρόεδρος Γ. Χρυσικός, Πρόεδρος Εφετών
Εισηγητής Ε. Ερωτοκρίτου, Εφέτης
Δικηγόροι Α. Αντωνοπούλου, Γ. Κροκίδας

[...] Οι ενάγοντες με την από 10.5.2004 αγωγή τους στο Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών ιστορούσαν ότι η πρώτη από αυτούς κοινοπραξία συμμετείχε στο διαγωνισμό, που διενεργήθηκε στις 22.9.1997, για την ανάληψη του έργου της ενίσχυσης και ανακαίνισης τμήματος της μαθητικής εστίας, που είχε υποστεί μερική κατάρρευση από σεισμό. Ότι, για τη συμμετοχή στο διαγωνισμό, η πρώτη ενάγουσα υπέβαλε τεχνική και οικονομική προσφορά και ότι η τεχνική προσφορά αποτελούνταν από: α) την αρχιτεκτονική μελέτη που αφορούσε την εσωτερική διαμόρφωση των χώρων της μαθητικής εστίας και η προτεινόμενη λύση ήταν η δημιουργία τρίκλινων δωματίων με ατομικό λουτρό, αν και η διακήρυξη του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας πρότεινε τη διατήρηση της προϋπάρχουσας κατάστασης των μεγάλων δωματίων με κοινόχρηστα λουτρά, η οποία συντάχθηκε από την αρχιτέκτονα μηχανικό, β) τη στατική μελέτη, που αιτιολογούσε τη βλάβη και υπεδείκνυε τους τρόπους ενίσχυσης του κτιρίου και η οποία συντάχθηκε από τον πολιτικό μηχανικό και γ) την ηλεκτρομηχανολογική μελέτη, η οποία συντάχθηκε από το Ότι οι προαναφερθείσες μελέτες περιείχαν πρωτότυπες προτάσεις-λύσεις, που δεν προβλέπονταν από τη διακήρυξη και τις συνοδεύουσες οδηγίες, αλλά αποτελούσαν πρωτότυπες ιδέες τους. Ότι το εν λόγω έργο απέκτησαν με παράγωγο τρόπο, αφού ανέθεσαν με σύμβαση έργου ή εντολής στους προαναφερθέντες μελετητές τη σύνταξη των επιμέρους μελετών για λογαριασμό τους, προκειμένου να τις υποβάλουν στο σχετικό διαγωνισμό στον υλικό φορέα των οποίων αναγραφόταν η επωνυμία της πρώτης εξ αυτών, κατά τον τρόπο που συνήθως χρησιμοποιείται για την ένδειξη του δημιουργού, με αποτέλεσμα να αποκτήσουν το περιουσιακό δικαίωμα και την άσκηση των εξουσιών, που απορρέουν και από το δικαίωμα αυτό, σύμφωνα με τα άρθρα 12 και 13 του Ν 2121/1993 η πρώτη και το περιουσιακό και το ηθικό δικαίωμα, ως εποπτεύων και διευθύνων το συλλογικό έργο, σύμφωνα με το άρθρο 7 του ίδιου νόμου, ο δεύτερος.

Ότι η πρώτη ενάγουσα αναδείχθηκε μειοδότη, πλην όμως ακυρώθηκε ο διαγωνισμός και επαναδημοπρατήθηκε το έργο. Ότι, κατά τον επαναληπτικό διαγωνισμό, που διενεργήθηκε στις 2.5.1998, ανακηρύχθηκε μειοδότη η πρώτη εναγομένη κοινοπραξία, μέλη της οποίας είναι ο δεύτερος και τρίτος από τους εναγόμενους. Ότι, κατόπιν ενεργειών τους, έλαβαν αντίγραφα των μελετών της πρώτης εναγομένης και διαπίστωσαν ότι τα μέλη της αντέγραψαν και εκμεταλλεύτηκαν βασικά στοιχεία της δικής τους μελέτης, που τα εμφάνισαν ως δικά τους δημιουργήματα. Έτσι με τον τρόπο αυτό οι εναγόμενοι προσέβαλαν το δικαίωμα τους επί του πνευματικού τους έργου και τους ζημίωσαν διότι το εμφάνισαν ως δικό τους, χωρίς να έχουν τέτοιο δικαίωμα, με αποτέλεσμα να επιτύχουν την κατακύρωση του διαγωνισμού. Ζητούσαν δε, αφού με τις πρωτόδικες προτάσεις παραδεκτά περιόρισαν κατά ένα μέρος το αίτημα της αγωγής από καταψηφιστικό σε αναγνωριστικό (άρθρο 223 ΚΠολΔ) να αναγνωρισθεί ότι οι εναγόμενοι οφείλουν να τους καταβάλουν ο καθένας σε ολόκληρο το ποσό των 199.004,54 ευρώ και να υποχρεωθούν, να τους καταβάλουν ο καθένας σε ολόκληρο με απειλή προσωπικής κράτησης σε βάρος του δευτέρου και του τρίτου από τους εναγόμενους, λόγω της αδικοπραξίας, ως μέσο αναγκαστικής εκτέλεσης της απόφασης, το ποσό των 170.000,00 ευρώ, ως αποζημίωση για την παράνομη και χωρίς άδεια τους αναπαραγωγή και χρήση των αναφερομένων μελετών, από την οποία υπέστησαν ζημία, υπολογιζόμενη, σύμφωνα με το άρθρο 65 παρ. 2 του Ν 2121/1993, καθώς και να αναγνωρισθεί ότι οι εναγόμενοι οφείλουν να τους καταβάλουν το ποσό των 70.000 ευρώ και να υποχρεωθούν να τους καταβάλουν το ποσό των 30.000 ευρώ, ως χρηματική ικανοποίηση για την αποκατάσταση της ηθικής βλάβης, που υπέστησαν, με το

νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής.

Επικουρικά ζητούσαν να υποχρεωθούν να τους καταβάλουν το ποσό των 184.502,27 ευρώ, σύμφωνα με το άρθρο 65 παρ. 3 του ως άνω νόμου. Παράλληλα οι ενάγοντες άσκησαν την από 6.9.2005 (αριθμ. εκθ. καταθ./7.9.2005) αίτηση λήψης ασφαλιστικών μέτρων κατά των αυτών εναγομένων, με αίτημα την επίδειξη, άλλως τη χορήγηση αντιγράφων των περιγραφομένων εγγράφων, με την απειλή χρηματικής ποινής και προσωπικής κράτησης εναντίον του δεύτερου και του τρίτου των καθών. Το Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών αφού συνεκδίκασε την αίτηση λήψης ασφαλιστικών μέτρων με την αγωγή τις απέρριψε. Κατά της απόφασης αυτής παραπονούνται οι ενάγοντες και τώρα εκκαλούντες για εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου και ζητούν την εξαφάνιση της εκκαλούμενης απόφασης με σκοπό να γίνει δεκτή η αγωγή και η αίτηση λήψης ασφαλιστικών μέτρων.

Από τις διατάξεις των άρθρων 111 παρ. 2, 118 παρ. 4 και 216 παρ. 1 ΚΠολΔ, προκύπτει ότι το δικόγραφο της αγωγής πρέπει να περιέχει σαφή έκθεση των γεγονότων που απαιτούνται για τη νομική της θεμελίωση. Η έλλειψη ή η ανεπαρκής αναφορά κάποιου από τα γεγονότα αυτά καθιστά την αγωγή αόριστη και συνιστά έλλειψη προδικασίας που εξετάζεται από το δικαστήριο και αυτεπαγγέλτως, διότι ανάγεται στη δημόσια τάξη. Η αοριστία αυτή δεν μπορεί να συμπληρωθεί ούτε με τις προτάσεις, ούτε με παραπομπή σε άλλα έγγραφα της δίκης, ούτε από την εκτίμηση των αποδείξεων. Ο ενάγων μπορεί, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 224 εδ. β` σε συνδυασμό με εκείνη του άρθρου 236 ΚΠολΔ, να διευκρινίσει, συμπληρώσει και διορθώσει με τις προτάσεις του κατά την πρώτη συζήτηση της υπόθεσης τους ισχυρισμούς, που περιέχονται στην αγωγή του, θεραπεύοντας έτσι την ποσοτική ή ποιοτική αοριστία της, με την εξειδίκευση των θεμελιωτικών της αγωγής γεγονότων, αλλά δεν μπορεί να αναπληρώσει περιστατικά, τα οποία, παρόλο που είναι αναγκαία για τη νομική της θεμελίωση, την παραγωγή, δηλαδή, του αγωγικού δικαιώματος, δεν περιλαμβάνονται στην αγωγή, δεν μπορεί, δηλαδή, να αναπληρώσει τη νομική αοριστία της (ΑΠ 1374/1994 ΕΛΔ 37,683).

Κατά το άρθρο 1 του Ν 2121/1993 "πνευματική ιδιοκτησία, συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα", οι πνευματικοί δημιουργοί, με τη δημιουργία του έργου, αποκτούν πάνω σε αυτό πνευματική ιδιοκτησία, που περιλαμβάνει, ως αποκλειστικά και απόλυτα δικαιώματα, το δικαίωμα της εκμετάλλευσης του έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού τους δεσμού προς αυτό (ηθικό δικαίωμα). Τα δικαιώματα αυτά περιλαμβάνουν τις εξουσίες, που προβλέπονται στα άρθρα 3 και 4 του ίδιου νόμου, ενώ, κατά το άρθρο 2 παρ. 1, ως έργο νοείται κάθε πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης, που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή, ιδίως τα γραπτά ή προφορικά κείμενα, οι μουσικές συνθέσεις, με κείμενο ή χωρίς, τα θεατρικά έργα, με μουσική ή χωρίς, οι χορογραφίες και οι παντομίμες, τα οπτικοακουστικά έργα, τα έργα των εικαστικών τεχνών, στα οποία περιλαμβάνονται τα σχέδια, τα έργα ζωγραφικής και γλυπτικής, τα χαρακτηριστικά έργα και οι λιθογραφίες, τα αρχιτεκτονικά έργα, οι φωτογραφίες, τα έργα των εφαρμοσμένων τεχνών, οι εικονογραφήσεις, οι χάρτες, τα τρισδιάστατα έργα, που αναφέρονται στη γεωγραφία, την τοπογραφία, την αρχιτεκτονική ή την επιστήμη.

Πνευματικό δημιούργημα, κατά την έννοια της παραπάνω διάταξης, είναι το προϊόν του ανθρώπινου πνεύματος, το οποίο έχει μορφή προσιτή στις αισθήσεις και λόγω της ιδιαιτερότητας του, διαφέρει απ' όσα προϋπάρχουν στο περιεχόμενο ή τη μορφή του, ως προς τη συγκεκριμένη, δηλαδή, οργανική σύνδεση και συνθετική διαμόρφωση των επιμέρους στοιχείων του και ως προς τη συγκεκριμένη εκφραστική εφαρμογή της σχετικής αφετηριακής ιδέας του δημιουργού. Πρωτοτυπία δε είναι η ιδιαίτερη ατομικότητα του έργου, που οφείλεται στην προσωπική συμβολή του δημιουργού. Κρίσιμο στοιχείο και, συνεπώς, βασικό κριτήριο της πρωτοτυπίας, η έννοια της οποίας δεν προσδιορίζεται γενικά από το νόμο, εκτός από το τελευταίο εδάφιο της παρ. 3 του άρθρου 2 του Ν 2121/1993, που

αφορά τα προγράμματα των ηλεκτρονικών υπολογιστών, αλλά έχει διαμορφωθεί από τη θεωρία και τη νομολογία υπό το καθεστώς του Ν 2121/1993, αλλά και του προϊσχύσαντος Ν 2387/1920 "περί πνευματικής ιδιοκτησίας", όπως τροποποιήθηκε από το Ν 4301/1929, είναι η κρίση ότι, υπό παρόμοιες συνθήκες και με τους ίδιους στόχους, κανένας άλλος δημιουργός, κατά λογική πιθανολόγηση δεν θα ήταν σε θέση να δημιουργήσει έργο όμοιο ή ότι παρουσιάζει μια ατομική ιδιομορφία ή ένα ελάχιστο όριο "δημιουργικού ύψους", έτσι ώστε να ξεχωρίζει και να διαφοροποιείται από τα έργα της καθημερινότητας ή από άλλα παρεμφερή γνωστά έργα. Η μοναδικότητα αυτή μπορεί να αναζητηθεί σε κάποιο από τα γνωρίσματα του έργου (στο θέμα, στη σύλληψη, στην κατάταξη, στη διατύπωση, σε κάποιες λεπτομέρειες), ανάλογα με το είδος και τη φύση του. Δεν αρκεί, όμως, για να προσδώσει πρωτοτυπία σε ένα έργο, το απλό γεγονός ότι αυτό δεν είναι αντιγραφή, ακόμη και με κάποιες παραλλαγές, ενός άλλου, ούτε η πρωτοτυπία ταυτίζεται με τον κόπο, την επιμέλεια, την έκταση, τη χρησιμότητα του, τη δαπάνη ή τη χρονική διάρκεια, που απαιτήθηκαν για την εκπόνηση του, αλλά θα πρέπει να παρουσιάζει, ως σύνολο ή τμήμα του, την απαιτούμενη πρωτοτυπία, δηλαδή, να είναι στατιστικά μοναδικό. Εφόσον συντρέχουν οι ως άνω προϋποθέσεις, ο νόμος προστατεύει το έργο ως άυλο αγαθό, όχι ως υλικό αντικείμενο καθ' εαυτό, που ενσωματώνει το πνευματικό δημιούργημα και μόνο σε σχέση με τη συγκεκριμένη μορφή που έδωσε σ' αυτό ο δημιουργός του (Γ. Κουμάντου, Πνευματική Ιδιοκτησία, σελ. 20, 21 και 98 επ., Δ. Καλλινίκου, Τα θεμελιώδη θέματα του Ν 2121/1993, σελ. 22 επ., Λ. Κοτσίρη, Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας, σελ. 59-67, Μ. Μαρίνου, Η προσβολή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων, ΕΛΔ 35,1441 επ., Α. Παπαδοπούλου, Η προστασία των αρχιτεκτονικών έργων από τη σκοπιά του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας, ΕΛΔ 38,1979 επ., ΑΠ 162/2005 αδημ., ΑΠ 257/1995 ΝοΒ 43,893, ΕφΠειρ 281/2005 ΠειρΝ 2005,174, ΕφΑΘ 2768/2003 ΝοΒ 2004,5..., ΕφΑΘ 3252/2002 ΔΕΕ 2003,293, ΕΑ 9040/2000 ΕΛΔ 43,215). Το περιουσιακό δικαίωμα έχει οικονομική αξία και είναι δεκτικό εκμετάλλευσης, εξασφαλίζει στο δημιουργό τη δυνατότητα να εκμεταλλευθεί το έργο του, αποκομίζοντας απ' αυτό οικονομικά ωφέληματα. Το άρθρο 3 απαριθμεί ενδεικτικά τις εξουσίες, που απαρτίζουν το περιουσιακό δικαίωμα και αντιστοιχούν στους βασικότερους τρόπους εκμετάλλευσης του έργου.

Αναγνωρίζει στο δημιουργό, μεταξύ άλλων, τις εξουσίες να επιτρέπει ή να απαγορεύει: α) την εγγραφή του έργου, δηλαδή την πρώτη υλική ενσωμάτωση του πάνω σε κάποιο υλικό φορέα, που αποτελεί τη βάση για την αναπαραγωγή του σ' ένα ή περισσότερα αντίτυπα, με προορισμό συνήθως τη δημόσια χρήση, β) την αναπαραγωγή του έργου, (δηλαδή την παραγωγή νέων υλικών υποστρωμάτων αντίτυπων), όπου επαναλαμβάνεται η αρχική ενσωμάτωση του έργου και η οποία μπορεί να γίνει με οποιοδήποτε μέσο (μηχανικά, ηλεκτρονικά με μέσα της εκδοτικής τεχνικής, όπως φωτοτύπηση, φωτοσύνθεση κ.λπ.) και γ) τη θέση του έργου σε κυκλοφορία, εξουσία που περιλαμβάνει τις πράξεις με τις οποίες το έργο γίνεται προσιτό στο κοινό (κυρίως διάδοση και διανομή) και υλοποιείται, εκτός άλλων, με τη μεταβίβαση (λόγω πώλησης ή δωρεάς) της κυριότητας του υλικού φορέα ενσωμάτωσης του έργου (πρωτότυπου ή αντιτύπων), η οποία, όμως (μεταβίβαση της κυριότητας) δεν επιφέρει μεταβίβαση καμιάς από τις εξουσίες του περιουσιακού δικαιώματος (άρθρο 17), εκτός αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία με το δημιουργό (Κουμάντου, ό.π., σελ. 207, 208, 210, Καλλινίκου, ό.π., σελ. 61, 62, 65 επ., ΕφΑΘ 8138/2000 ΔΕΕ 2001,60).

Οι συμβάσεις, που αφορούν την αξιοποίηση του περιουσιακού δικαιώματος, κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες: α) σε συμβάσεις με τις οποίες μεταβιβάζεται, λόγω πώλησης, ανταλλαγής ή δωρεάς, το περιουσιακό δικαίωμα στο σύνολο του ή μεταβιβάζονται ορισμένες μόνο εξουσίες που απορρέουν απ' αυτό, β) σε συμβάσεις εκμετάλλευσης (άρθρο 13 παρ. 1), με τις οποίες ο πνευματικός δημιουργός αναθέτει σε τρίτους (εκμεταλλεζόμενους) και αυτοί αναλαμβάνουν την υποχρέωση να ασκήσουν για δικό τους λογαριασμό ορισμένες εξουσίες (ενδεχομένως και όλες), που απορρέουν από το περιουσιακό δικαίωμα, έναντι αμοιβής (άρθρο 32), η οποία αποτελεί την αντιπαροχή των εκμεταλλεζομένων και γ) σε άδειες εκμετάλλευσης (άρθρο 13 παρ. 2), με τις οποίες ο πνευματικός δημιουργός απλώς επιτρέπει

στον αντισυμβαλλόμενο, αντί αμοιβής (άρθρο 32), να ασκήσει όλες ή μερικές εξουσίες του περιουσιακού δικαιώματος.

Ο νόμος για την πνευματική ιδιοκτησία δεν περιλαμβάνει πλήρες σύστημα κανόνων για τις συμβάσεις που αφορούν την πνευματική ιδιοκτησία, ούτε γενικών για κάθε είδος σύμβασης, ούτε ειδικών για τις επιμέρους συμβάσεις (π.χ. για την εκδοτική σύμβαση), περιέχει, όμως, διατάξεις, που εφαρμόζονται σε όλες τις συμβάσεις, καθώς και άλλες διατάξεις που αφορούν ειδικά θέματα των επιμέρους συμβάσεων. Γι αυτό και συμπληρωματικά εφαρμόζονται οι διατάξεις του ενοχικού δικαίου (Κουμάντου, ό.π., σελ. 293,298, Ασπρογέρακα-Γρίβα, "Σύμβαση εκμεταλλεύσεως έργων λόγου και τέχνης", σελ. 110 επ., ΕφΑΘ 8138/2000 ό.π.). Δημιουργός δε ενός έργου μπορεί να είναι μόνο φυσικό πρόσωπο. Τα νομικά πρόσωπα, τα οποία αποτελούν μια απλή "νομική κατηγορία" και έχουν μόνο την ικανότητα δικαίου και δικαιοπραξίας που τους αναγνωρίζει ο νόμος, είναι από τη φύση των πραγμάτων ανίκανα να δημιουργήσουν πνευματικό έργο και μόνο στις περιπτώσεις όπου η πρωτογενής κτήση επέρχεται κατά πλάσμα δικαίου (άρθρο 11 παρ. 1 του ως άνω νόμου) είναι δυνατό να θεωρηθεί νομικό πρόσωπο ως αρχικός δικαιούχος της πνευματικής ιδιοκτησίας. Η σύμβαση αυτή, με την οποία μεταβιβάζεται το περιουσιακό δικαίωμα, είτε στο σύνολο του, είτε ορισμένες εξουσίες, που απορρέουν από αυτό, διακρίνεται: α) από τη σύμβαση για την εκμετάλλευση της πνευματικής ιδιοκτησίας, όπου δεν αλλάζει το πρόσωπο του δικαιούχου, ο δε αντισυμβαλλόμενος αποκτά το δικαίωμα και αναλαμβάνει την υποχρέωση να ασκήσει ορισμένες εξουσίες (ενδεχομένως και όλες τις εξουσίες), που απορρέουν από το περιουσιακό δικαίωμα και β) από τη σύμβαση άδειας εκμετάλλευσης, με την οποία παρέχεται στον αντισυμβαλλόμενο του πνευματικού δημιουργού το δικαίωμα μόνο, χωρίς την υποχρέωση, να προβεί στην εκμετάλλευση του έργου (Κουμάντου, ό.π., σελ. 295-296, ΕφΑΘ 3403/1988 ΝοΒ 37,441).

Περαιτέρω, το πρωτότυπο αρχιτεκτονικό έργο είναι αντικείμενο της πνευματικής ιδιοκτησίας. Στην έννοια του αρχιτεκτονικού έργου περιλαμβάνονται τα πάσης φύσεως οικοδομήματα, τόσο ως προς την εξωτερική τους μορφή (π.χ. κτίρια, εκκλησίες, γέφυρες), όσο και ως προς τη διαμόρφωση των χώρων (διακόσμηση, διαρρύθμιση κήπων), καθώς και τα σχετικά σχέδια που έχουν προηγηθεί, στα οποία περιλαμβάνονται τα προσχέδια, τα σκίτσα και οι μακέτες. Υποστηρίχθηκε ότι απαραίτητη προϋπόθεση της προστασίας του αρχιτεκτονικού έργου αποτελεί η ύπαρξη σε αυτό του στοιχείου της καλλιτεχνικής αξίας. Ήδη, κατά την κρατούσα ως άνω θεωρία της στατιστικής μοναδικότητας, το αρχιτεκτονικό έργο προστατεύεται ανεξάρτητα από την καλλιτεχνική ή αισθητική του αξία και τον προορισμό του. Ο δικαστής στις περιπτώσεις που καλείται να αποφασίσει εάν συντρέχει προσβολή των δικαιωμάτων του αρχιτέκτονα, δεν προβαίνει σε εκτιμήσεις και αξιολογικούς χαρακτηρισμούς περί της ως άνω αξίας του έργου, αλλά αρκεί αυτό να είναι στατιστικά μοναδικό, με την έννοια που προεκτέθηκε. Επίσης δεν απαιτείται ο δικαστής να ανατρέξει στη γνώμη ειδικού πραγματογνώμονα, αλλά μόνο κατά το μέτρο που ο τελευταίος, ως ειδικός, θα κληθεί να αποφανθεί για το εάν το συγκεκριμένο αρχιτεκτονικό έργο αποτελεί απαγορευμένη απομίμηση άλλου τέτοιου έργου (Β. Μελά, "Η προστασία των αρχιτεκτονικών έργων κατά το δίκαιον της πνευματικής ιδιοκτησίας", ΕΕΝ 1964,489 επ.). Το αρχιτεκτονικό έργο μπορεί να είναι δημιούργημα ενός φυσικού προσώπου, το οποίο και αποκτά πνευματική ιδιοκτησία κατά πρωτογενή τρόπο (άρθρο 6) ή να προέρχεται από τη σύμπραξη περισσότερων προσώπων σε συνεργασία ή συλλογικά (άρθρο 7). Κατά το άρθρο 7, έργα συνεργασίας θεωρούνται όσα έχουν δημιουργηθεί με την άμεση σύμπραξη δύο ή περισσότερων δημιουργών. Οι δημιουργοί ενός έργου, που είναι προϊόν συνεργασίας, είναι οι αρχικοί συνδικαιούχοι του περιουσιακού και ηθικού δικαιώματος επί του έργου. Αν δεν συμφωνήθηκε αλλιώς, το δικαίωμα ανήκει κατά ίσα μέρη στους συνδημιουργούς.

Ειδικότερα στην περίπτωση κατά την οποία για τη δημιουργία ενός έργου συμπράττουν δύο ή περισσότεροι δημιουργοί, κατά τρόπο που ο ένας επηρεάζει το έργο του άλλου και όλοι μαζί το τελικό αποτέλεσμα, αυτοί καθίστανται συνδικαιούχοι του ηθικού και περιουσιακού δικαιώματος επί του έργου

και αποκλειστικοί αρχικοί δικαιούχοι επί του τμήματος που δημιούργησε καθένας, εάν το τμήμα αυτό επιδέχεται χωριστή εκμετάλλευση (ΑΠ 1251/2002 ΕΛΔ 21005,453).

Κατά δε το άρθρο 7 παρ. 2 του ιδίου ως άνω νόμου: "Συλλογικά έργα θεωρούνται όσα έχουν δημιουργηθεί με τις αυτοτελείς συμβολές περισσότερων δημιουργών κάτω από την πνευματική διεύθυνση και το συντονισμό ενός φυσικού προσώπου. Το φυσικό αυτό πρόσωπο είναι ο αρχικός δικαιούχος του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος επί του συλλογικού έργου. Οι δημιουργοί των επιμέρους συμβολών είναι αρχικοί δικαιούχοι του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος επί των συμβολών τους, εφόσον αυτές είναι δεκτικές χωριστής εκμετάλλευσης". Η αρχή της προστασίας του πνευματικού δημιουργού του έργου ισχύει όταν το έργο δημιουργείται κατόπιν παραγγελίας ή από μισθωτό στα πλαίσια εξαρτημένης εργασίας, οπότε ο εντολοδόχος ή παραγγελιοδόχος στην πρώτη των περιπτώσεων και ο μισθωτός στη δεύτερη αποκτούν αυτοδικαίως το περιουσιακό, αλλά και το ηθικό δικαίωμα στο έργο. Το περιουσιακό δικαίωμα μπορεί να μεταβιβαστεί μεταξύ ζώντων ή αιτία θανάτου (άρθρο 2 παρ. 1, ΕφΑΘ 7909/2002 ΕΛΔ 2004,241).

Το ηθικό δικαίωμα, εξάλλου, έχει προσωπικό χαρακτήρα και αποσκοπεί στην προστασία του προσωπικού δεσμού του δημιουργού με το έργο του. Περιλαμβάνεται δε στο περιεχόμενο του, ως έκφραση της άσκησης του και η εξουσία διατήρησης της ακεραιότητας του έργου, δηλαδή της απαγόρευσης ή όχι, χωρίς τη συναίνεση του πνευματικού δημιουργού, κάθε παραμόρφωσης, περικοπής ή άλλης τροποποίησης του έργου, καθώς και κάθε προσβολής του δημιουργού, η οποία οφείλεται στις συνθήκες παρουσίασης του έργου στο κοινό (άρθρα 1 παρ. 2,4 παρ. γ` 16).

Προκειμένου περί αρχιτεκτονικού έργου το ηθικό δικαίωμα αναγνωρίζεται στο πρόσωπο του αρχιτέκτονα, ο οποίος, σε περίπτωση παράνομης προσβολής, δικαιούται, χωρίς προσφυγή στις διατάξεις των άρθρων 57 και 60 ΑΚ για επικουρική εφαρμογή τους, να αξιώσει την αναγνώριση αυτού του δικαιώματος του, την άρση της προσβολής και την παράλειψη της στο μέλλον (άρθρο παρ. 1) ακόμη δε να αξιώσει, εφόσον η προσβολή έγινε και υπαίτια, χρηματική αποζημίωση προς ικανοποίηση της ηθικής βλάβης επικαλούμενος και αποδεικνύοντας: α) το γεγονός ότι είναι φορέας του ηθικού δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, β) την πράξη προσβολής του ηθικού δικαιώματος, γ) την υπαιτιότητα του προσβολέα και δ) την έκταση της ηθικής ζημίας, η οποία είναι ανάλογη με τη βαρύτητα της προσβολής {Μ.-Θ. Μαρίνου, ό.π., σελ. 1453, στοιχείο VII, αριθμ. 2, Δ. Σκουρτη, "Δικονομικά προβλήματα πνευματικής ιδιοκτησίας και οι δικονομικοί νεωτερισμοί της TRIPS", ΕΛΔ 40,506 επ., ΕφΑΘ 8138/2000). Δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας δεν μπορεί να αποκτήσει πρωτογενώς το πρόσωπο που συνέπραξε στη δημιουργία του έργου με την οικονομική και μόνο συμβολή του, όπως όταν το έργο δημιουργήθηκε στα πλαίσια παραγγελίας που στηρίζεται σε σύμβαση έργου ή εντολής. Ο παραγγέλλων μόνο δευτερογενής δικαιούχος μπορεί να γίνει, με μεταβίβαση των σχετικών εξουσιών από εκείνον που δέχθηκε και εκτέλεσε την παραγγελία και ο οποίος είναι ο πραγματικός δημιουργός του έργου, εκτός αν υπάρχει περίπτωση συνδημιουργίας ή αν την πρωτοβουλία στον πνευματικό τομέα είχε αποκλειστικά ο παραγγέλλων (Κουμάντου, ό.π., σελ. 159, 163, 167, ΕφΑΘ 8138/2000 ό.π.).

Περαιτέρω, για την αντιμετώπιση της δυσκολίας απόδειξης ή διαπίστωσης του πραγματικού γεγονότος της πνευματικής δημιουργίας, που στηρίζει την πρωτογενή κτήση του δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας επί ενός έργου, αλλά και την αντιμετώπιση της αντίστοιχης δυσκολίας είτε της απόδειξης, είτε της διαπίστωσης του δευτερογενούς δικαιούχου, δηλαδή εκείνου που απέκτησε το δικαίωμα με μεταβίβαση, η οποία μάλιστα εξακολουθεί να υπάρχει παρά την απόδειξη της έγγραφης μεταβιβαστικής σύμβασης (άρθρο 14 εδ. α` Ν 2121/1993) στις περιπτώσεις που η μεταβίβαση δεν έχει συμφωνηθεί αυτοτελώς αλλά αποτελεί συνέχεια, παρεπόμενη μιας άλλης σύμβασης, όπως είναι η σύμβαση εργασίας ή η σύμβαση για τη δημιουργία οπτικοακουστικού έργου, ο νόμος καθιερώνει με τις

διατάξεις του άρθρου 10 παρ. 1 εδ. α και 2 νόμιμα τεκμήρια, σύμφωνα με τα οποία: α) τεκμαίρεται ως δημιουργός του έργου το πρόσωπο του οποίου το όνομα εμφανίζεται πάνω στον υλικό φορέα του έργου, κατά τον τρόπο που συνήθως χρησιμοποιείται για την ένδειξη του δημιουργού και β) τεκμαίρεται ως δικαιούχος της πνευματικής ιδιοκτησίας σε συλλογικά έργα, σε προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών ή σε οπτικοακουστικά έργα, το φυσικό ή νομικό πρόσωπο του οποίου το όνομα ή η επωνυμία εμφανίζεται πάνω στον υλικό φορέα του έργου, κατά τον τρόπο που συνήθως χρησιμοποιείται για την ένδειξη του δικαιούχου. Με την καθιέρωση των πιο πάνω νόμιμων τεκμηρίων και, ειδικότερα, με το δεύτερο από αυτά διευρύνεται, κατ' αποτέλεσμα το τεκμήριο του δημιουργού και σε δικαιούχους νομικά πρόσωπα, που, όπως προαναφέρθηκε, δεν είναι δυνατόν, εκ των πραγμάτων, να είναι πρωτογενώς πνευματικοί δημιουργοί και διευκολύνεται η απόδειξη της μεταβίβασης των δικαιωμάτων στον εργοδότη και στον παραγωγό, η οποία, κατά κανόνα, εμφανίζει πρακτικές και κυρίως οικονομικές δυσκολίες. Για να επέλθει η αντίστοιχη καθενός εκ των ως άνω νόμιμων τεκμηρίων έννομη συνέπεια, ο αιτούμενος την παροχή έννομης προστασίας, λόγω προσβολής του δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας του ή όποιων εξουσιών, που απορρέουν απ' αυτό, έχουν μεταβιβασθεί, ανατεθεί ή παραχωρηθεί με συμβάσεις εκμετάλλευσης ή παροχής άδειας εκμετάλλευσης σε αυτόν, πρέπει, για την πληρότητα της αγωγής του, να επικαλεσθεί και να αποδείξει στην περίπτωση μεν του πρώτου των ως άνω τεκμηρίων, που αναφέρεται στην τεκμαιρομένη ιδιότητα του πνευματικού δημιουργού το εξωτερικό γεγονός της αναγραφής του ονόματος του πάνω στον υλικό φορέα του έργου κατά το συνηθισμένο τρόπο, στην περίπτωση δε του δεύτερου εκ των παραπάνω νόμιμων τεκμηρίων, που αφορά, όχι τον πνευματικό δημιουργό και αρχικό δικαιούχο, αλλά τον κατά μεταβίβαση δικαιούχο των παραπάνω αναφερόμενων κατηγοριών πνευματικών έργων, μεταξύ των οποίων και τα αρχιτεκτονικά σχέδια, το εξωτερικό γεγονός της αναγραφής του ονόματος ή της επωνυμίας του φυσικού ή νομικού προσώπου, που φέρεται ως τέτοιο, κατά τους ισχυρισμούς του, πάνω στον υλικό φορέα του έργου κατά τον τρόπο που συνήθως χρησιμοποιείται για την ένδειξη του δικαιούχου του (Κουμάντου, ό.π., σελ. 171 επ.), οπότε πλέον με την απόδειξη του πιο πάνω πραγματικού γεγονότος θα θεωρηθούν ως αποδεδειγμένα (άρθρο 338 παρ. 2 ΚΠολΔ) και όλα εκείνα τα πραγματικά περιστατικά που στηρίζουν την ιδιότητα του δημιουργού ή του κατά μεταβίβαση δικαιούχου, τα οποία αποτελούν και την προϋπόθεση της επέλευσης των εννόμων συνεπειών, που ορίζονται αντίστοιχα με τα παραπάνω τεκμήρια, αναστρεφόμενου έτσι του βάρους της απόδειξης (άρθρο 10 παρ. 3 Ν 2121/1993).

Η κρινόμενη αγωγή με το περιεχόμενο που αναφέρεται στην αρχή της απόφασης, καθώς και η αίτηση λήψης ασφαλιστικών μέτρων είναι σύμφωνα με τις προαναφερόμενες νομικές σκέψεις απορριπτέες ως απaráδεκτες, λόγω αοριστίας, καθόσον δεν εξειδικεύεται ποιος από τους ενάγοντες-αιτούντες είναι δικαιούχος του περιουσιακού δικαιώματος επί της υποβληθείσας στο διαγωνισμό τεχνικής προσφοράς, διότι ο δεύτερος ενάγων, ως επικεφαλής των μελετητών, που συνέταξαν τις επιμέρους μελέτες, είναι δικαιούχος του όλου έργου και οι λοιποί μελετητές αρχικοί δικαιούχοι του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος επί των συμβολών τους, εφόσον αυτές είναι δεκτικές χωριστής εκμετάλλευσης. Και αν μεν διατήρησε το δικαίωμα του δεν νομιμοποιείται ενεργητικώς η πρώτη ενάγουσα, αν δεν μεταβίβασε στην τελευταία το δικαίωμα του, δεν νομιμοποιείται ο ίδιος για την άσκηση της κρινομένης αγωγής. Σε περίπτωση δε, που ο δεύτερος ενάγων μεταβίβασε μέρος των εξουσιών, που εμπεριέχονται στο περιουσιακό του δικαίωμα στην πρώτη ενάγουσα θα έπρεπε να αναφέρεται τι ειδικότερα περιλαμβάνει η συμφωνία, ώστε να κριθεί και τι δικαιούται έκαστος των εναγόντων. Η αοριστία επιτείνεται από το αίτημα α) να καταβληθούν τα ως άνω ποσά στους ενάγοντες, χωρίς να εξειδικεύεται σε τι ποσοστό στον καθένα και β) με την αγωγή ζητείται η εφαρμογή του Ν 2121/1993 ως προς την αρχιτεκτονική, στατική και ηλεκτρομηχανολογική μελέτη (σχέδια). Στην αγωγή όμως αντί αυτών, (μελετών) αναφέρονται οι τεχνικές περιγραφές των αντίστοιχων μελετών και όχι οι μελέτες αυτές οι οποίες (τεχνικές προδιαγραφές) σε πολλά σημεία είναι ίδιες διότι αντιγράφονται οι τεχνικές περιγραφές που αναφέρει η Ειδική Συγγραφή Υποχρεώσεων του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας. Κατά συνέπεια, πρέπει

η αγωγή και η αίτηση λήψης ασφαλιστικών μέτρων να απορριφθούν ως απαράδεκτες λόγω αοριστίας.

Επομένως το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο που απέρριψε την αγωγή και την αίτηση λήψης ασφαλιστικών μέτρων με αιτιολογίες που εν μέρει συμπληρώνονται με τις αιτιολογίες της παρούσας (άρθρο 534 ΚΠολΔ) ορθά το νόμο ερμήνευσε και εφάρμοσε και για τους λόγους αυτούς η κρινόμενη έφεση με την οποία και με το σύνολο των λόγων της τα αντίθετα υποστηρίζονται, πρέπει να απορριφθεί ως ουσιαστικά αβάσιμη και να καταδικαστούν οι εκκαλούντες που ηττήθηκαν στα δικαστικά έξοδα των εφεσίβλητων για τον παρόντα βαθμό δικαιοδοσία (άρθρα 176 και 183 ΚΠολΔ).

Απορρίπτει την έφεση.